

Osiris og Isis

OSIRIS

Osiris var en av de viktigste gudene i det gamle Egypt.

Solguden Ra gjorde Osiris til konge og Isis til dronning i Egypt. Selv om de var guder gikk de rundt på jorden. Menneskene var glade i dem. De var gode, kloke og rettfærdige. De sørget for Egypt blomstret og alle som bodde i landet hadde det godt.

Osiris var en fruktbarhetsgud, men også dødsrikets gud, og kunne avgjøre hvem som fikk komme inn i dødsriket eller om deres sjel er tapt i all evighet. Han var sønn av Geb og Nut og gift med søsteren Isis. Før Mellomriket var det i hovedsak konger som kunne ha som mål å la seg identifisere med Osiris etter sin død, men denne forhåpningen ble etter hvert utbredt blant befolkningen som helhet.

Osiris sies å ha blitt drept i en kamp mot sin bror Set. Set delte deretter legemet hans opp i flere deler og spredde dem over hele landet. Isis og søsteren Neftys klarte imidlertid å samle delene og vekke ham til live igjen. Horus, sønnen til Osiris og Isis, hevnet seg senere på Set.

Bildet: Fra høyre til venstre: Isis, hennes mann Osiris og deres sønn Horus, hovedpersonene i Osiris myte.

Navnet Osiris var den greske formen for det egyptiske Usire, og grekerne identifiserte ham med deres egne guder for underverdenen, Dionysos og Hades.

Osiris presenteres som en mann kledd i mumiebandasjer. I de korsede armene hans holder han den seremonielle, stilisert hyrdestaven og sliulen. På hodet bærer han den høye hvite kronen til øvre Egypt. Ofte er huden hans farget grønn, noe som symboliserte regenerasjon, gjenfødelse og vekst, og at han var en gud for jordbruket.

I begynnelsen var Osiris en vegetasjonsgud som bestemte over avlingenes død og gjenfødelse, men seinere ble han assosiert med menneskenes død og som begravellesgud var han en av de mest hedrede og populære gudene i Egypt.

De mytologiske fortellingene forteller at da Osiris ble født lød det vakker sang over himmelen, og en stemme sa: «Nå har Herren over alle ting kommet». Gleden i landet var stor, og ryktene om at en stor og vis konge hadde blitt født blant dem spredtes på begge sider av Nilen.

Ifølge de egyptiske mytene var Osiris en gang konge på jorden, og sammen med sin hustru Isis siviliserte de barbariske menneskene. De lærte menneskene jordbruk,

hvordan få gode avlinger og hvordan male kornet til mel for bruk i brød. Så lærte de dem hvordan de kunne dyrke og lage vin og øl. Osiris grunnla også templene, og dekorerte dem med inskripsjoner, statuer og malerier. Han formulerte ritualer for dyrkelse og religiøse øvelser, konstruerte byer og ga innbyggerne lover, som oppmuntret menneskene til å leve hederlige liv. Da han var fornøyd med Egypts folk, dro han utenlands, sammen med Toth, Anubis og Wapwawet for å sivilisere resten av verden.

Set, Osiris' bror, var sjalu på Isis' makt og posisjon, da hun var igjen etter at Osiris hadde reist ut for å sivilisere verden. Han prøvde å ta tronen selv, men Isis var vis og sterk, og overvant ham raskt.

Da Osiris hadde sivilisert verden på en ytterst harmonisk måte, uten hjelp av våpen eller tvang, kom han tilbake til Egypt. Han fant landet harmonisk og fredfullt under Isis' styre. Etter en stund begynte sjalusien å ulme i Set igjen, og han planla brorens ødeleggelse. Sammen med Etiopias dronning formet han en allianse og ventet på sin sjanse.

Han fikk laget en kiste etter kongens kroppsmål, og holdt en fest for Osiris' hjemkomst der hans allierte var blant deltakerne. Under festen ble den vakre kisten Set hadde fått laget vist frem til stor beundring fra folket. Set sa, som i spøk, at den som kisten passet, skulle også få den, og fikk Osiris til å prøve den. Da kongen var nedi kisten, slengte Sets allierte lokket på kisten og spikret det fast.

Set fikk kisten båret til Nilen, hvor den ble senket i vannet. Nyheten om dette nådde Isis, og hun dro ut for å lete etter sin makes kropp, for hun visste at en død ikke kunne hvile i fred uten de riktige seremonier og ritualer. Hun lette vel og lenge, og ved hjelp av orakler fikk hun vite at kisten lå på en strand i Byblos, og på kisten vokste det en tamarisk-busk, som var så vakker, at kongen i Byblos kuttet den ned og brukte den til tak.

Isis dro til Byblos. Utenfor kongens palass satt hun ved en fontene, og snakket bare med dronningens egne terner, og hun var ytterst hjelpsom mot dem. Hun flettet håret deres ytterst vakkert, og parfymerte dem med sin ånde. Da ternene kom tilbake til dronningen, fortalte de om denne merkelige kvinnen.

Dronningens nysgjerrighet ble straks vekket, og hun kalte Isis til palasset og ble så imponert av hennes kunnskaper at hun ga henne jobben som pleierske for sin sønn. Men mørke rykter spredte seg om henne. Det ble sagt at hun hver kveld, da alle hadde trukket seg tilbake til kammersene sine, gikk hun ut i den store hallen, laget et bål og kastet den unge prinsen hun hadde ansvaret for inn i flammene.

Så forvandlet hun seg til en svale og fløy rundt søylen som var bygget av busken på Osiris' kiste, i sorgfull sang. Dronningen ville se om ryktene var sanne, og gjemte seg i hallen. Men da Isis kom, og kastet barnet i flammene, for hun frem med et skrik og hentet barnet ut igjen.

Isis irettesatte henne da, og sa at ved dronningens handling, hadde hun røvet sin sønn fra sjansen til evig liv. Isis forklarte sin sanne identitet, og avslørte hvorfor hun var kommet til Byblos. Til slutt ba hun så inderlig om hun ikke kunne få søylen som inneholdt hennes avdøde manns kiste, og det fikk hun. Med kisten seilte hun tilbake til Egypt.

I mellomtiden hadde Set tatt over den ledige tronen, og styrte landet dårlig. Da Isis kom tilbake til Egypt, jaget Set henne som en flykting, og hun trakk seg tilbake til sumpen i Nildeltaet. Men bestefaren hennes, Ra, så henne og sendte guden Anubis som hennes guide.

Isis gjemte Osiris' kiste, men Set fant den likevel, og delte Osiris opp i 14 deler, som han kastet i Nilen, i den tro om at krokodillene ville spise dem. Men krokodillene åt dem ikke,

på grunn av deres kjærlighet for Osiris og deres frykt for Isis' vrede, og bitene ble båret opp på land av Nilens vann.

Bare en del av Osiris' kropp ble spist, og det var fallosen. Da Isis oppdaget Sets handling, ble hun fylt av en enda dypere sorg enn før. Sammen med hennes søster Nephtys seilte hun nedover Nilen og fant alle bitene. Ifølge en versjon av historien gravla Isis hver del i jorden, og der vokste det frem et tempel i hans navn.

En annen versjon forteller hvordan Anubis og Tot steg ned fra himmelen for å assistere Isis og Nephtys. Sammen gjorde de Osiris hel igjen, og mumifiserte ham. Isis tok form av en glente, og brukte vingene sine til å blåse luft i neseborene hans, og ga sjelen hans liv og tillot den å dra til underverdenen. Fremdeles i form av en fugl hvilte hun på kroppen hans og ved hjelp av magi unnfanget hun deres sønn Horus.

Set regjerte i mange år, og Isis holdt seg skjult sammen med sønnen Horus. Horus vokste seg sterk og lærte seg å kjempe. Han ventet bare på den dagen da han kunne hevne sin fars morder.

I sumpen i elvedeltaet, samlet Horus en hær av trofaste tilhengere av hans far, og etter et tegn fra hans far, marsjerte de til kamp mot Set, og vant. Selv mistet Horus et øye til Set. Etter krigen kom Tot ned fra himmelen og helet begges sår, og Set ble kalt opp til gudenes råd for hans forbrytelser. De bestemte at Horus var Egypts rette konge, og han ble en elsket hersker, som sin far. Men snart ble også Horus lei av jordisk kongestyre, og ga tronen sin videre til menneskelige etterfølgere.

Fra den gang av var gudenes herredømme på jorden over. Konger på jorden tok navnet Horus gjennom livet, og Osiris etter døden.

ISIS

Isis var en viktig gudinne i egyptisk mytologi, datter av Geb og Nut, søster til Set, søster og hustru til Osiris og mor til Horus.

Hun var en kjærlighetsgudinne, en gudinne for kvinnelig sjarm, og en morsgudinne med magiske krefter.

Isis fremstilles ofte med en hodebekledning som ser ut som to store horn med en solskive imellom, eller med en liten tronestol på hodet. Hun avbildes også ofte med barnet Horus på fanget.

Isis er det greske navnet for gudinnen. Egypterne kjente henne som Aset eller Eset. Grekerne assosierte henne med deres egen Demeter, Hera og Selene. Hun var en av de mest populære egyptiske guddommene, og med tiden tok hun opp i seg trekk og funksjoner av praktisk talt alle de andre gudinnene.

Isis begynte som en lokal gudinne i Nordre Egypt, hvor et tempel senere ble bygget til hennes ære. Mens hun vokste i berømmelse ble hun kjent som Osiris' hustru, og mor til Horus. Som familie ble de mest elskede og respekterte gudene i Egypt.

Fortellingene sier at da hun assisterte sin mann Osiris i å sivilisere Nilens folk, lærte Isis kvinnene måter å male korn på, og viste dem hvordan de kunne spinne ull og veve klær. Hun var dyktig i legekunsten og lærte sine kunnskaper videre til folket.

Etter at Set, Osiris' bror, hadde kuttet Osiris' kropp opp i 14 deler, og kastet dem i Nilen, lette Isis frem til alle, bortsett fra en eneste del som hun ikke fant. Det var hans penis som hadde blitt svelget av en fisk. Ved hjelp av hennes magiske evner satte hun sammen alle delene og gjenskapte kroppen hans. Deretter, med hjelp fra Anubis, ble kroppen balsamert og gitt evig liv.

Isis' magiske kunnskaper var store, men hun ønsket hele tiden at de var større. Hun var misunnelig på sin bestefar Ra, den viseste og mest kunnskapsrik innen magi av alle gudene. Så hun la en plan. Hun studerte Ras daglige vaner, vurderte hvordan hun kunne lære hemmeligheten ved hans krefter. Da hun så Ra sikle, formet hun av sikkelet hans og av jord en slange, og fikk ham til å trå på den. Da han lå for døden samlet alle de andre gudene seg rundt ham.

De kunne intet gjøre, men Isis fortalte hva hun hadde gjort, og for å kunne redde ham, måtte han fortelle henne sitt virkelige navn, slik at hun da fikk kjennskap til hemmeligheten av hans krefter. Og slik ble det. Hun reddet Ra med sine nyvunne krefter, og siden den gang har hun vært den mest kraftfulle av gudene, hun hadde kunnskap om alt.

Hieroglyfen som representerer hennes navn er et bilde av en trone. I egyptiske avbildninger er hun ikledd dette symbolet på hodeplagg. I senere versjoner blir hun vist bærende på solskiven støttet av to kuhorn, og noen ganger omringet av to fjær som hun har lånt fra gudinnen Hathor. Andre ganger blir hun avbildet med dragens beskyttende vinger.

Isis var en universell gudinne og ble identifisert med Sothis (det egyptiske navnet på stjernen Sirius), som ligger nær Orion-konstellasjonen. Egypterne identifiserte seinere Orion med Osiris. Isis ble også dyrket under navnet Isothis.

Isis avbildes ofte som mor mens hun ammer Horus, et bilde som ligner mye på den kristne versjonen med jomfru Maria og Jesus-barnet.

